

Nové knihy

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie, Vol. 63 (2018), No. 4, 288–290

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/147586>

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků, 2018

Institute of Mathematics of the Czech Academy of Sciences provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This document has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library*
<http://dml.cz>

nové knihy

MARTIN VLACH, ILONA VLACHOVÁ,
LUBOŠ VEVERKA:
**STANISLAV VYDRA.
MATEMATIK, KNĚZ, REKTOR
A NÁRODNÍ BUDITEL**

*MatfyzPress,
Praha, 2018, 48 stran,
ISBN 978-80-7378-357-0*

Nakladatelství MatfyzPress připojilo k řadě biografí slavných matematiků a fyziků vycházejících péčí Jednoty českých matematiků a fyziků útlou brožurku o 29 stranách textu věnovanou populární osobnosti druhé poloviny 18. století, páteru Stanislavu Vydrovi (1741–1804). Od roku 1772 působil po třicet let jako profesor elementární matematiky na filozofické fakultě pražské univerzity. V letech 1789 a 1799 zastával funkci děkana filozofické fakulty a v roce 1800 se stal rektorem pražské univerzity. Za léta jeho pedagogického působení prošlo jeho přednáškami na 10 tisíc studentů. Srdce mnohých si získal svým laskavým přístupem a zejména upřímným českým vlastenc-

tvím, které projevoval při každé příležitosti. Literární pomník Stanislavu Vydrovi vystavěl spisovatel Alois Jirásek, který v románové kronice *F. L. Věk* v kapitole *Cordatus bohemus* zaznamenal z paměti dobrušského kupce, hudebníka a šířitele české literatury Františka Vladislava Heka vzpomínku na setkání s profesorem Vydrovou při jeho výuce matematiky. V roce 1816 byla profesorovi Vydrovi v prostorách klementinské univerzitní knihovny odhalena busta, která byla roku 1910 přenesena do dokončované budovy českého Matematického ústavu. Všichni studenti Matematicko-fyzikální fakulty, kteří v budově Ke Karlovu 3 stoupají k velké posluchárně, nyní Jarníkové, vzhlednou jistě k bílé natřené bustě Vydrově a mohou si na podstavci přečíst oslavný latinský nápis.

Brožurka, kterou zde představujeme, je tedy již třetím památkem věnovaným Stanislavu Vydrovi. Měli bychom spíše mluvit o čtvrtém památkem. Třetím památkem je totiž pomník na hřbitově na pražských Olšanech, kvůli němuž vlastně tato brožurka vznikla.

Stanislav Vydra byl pohřben roku 1804 na I. hřbitově pražských Olšan. Tato část hřbitova byla v roce 1860 zrušena a náhrobky byly odstraněny. Klub Za starou Prahu nechal Vydrovi vystavět pomník (kenotaf) v 2. oddělení II. hřbitova. Autoři brožurky se podíleli také na knize *Cesty nesmrtelných* (MatfyzPress, 2016), která mapuje hroby významných matematiků a fyziků na pražských hřbitovech. Pověšili si přitom neutěšeného stavu pomníku a uvažovali o možnosti jeho restaurování. Příležitost k nápravě se objevila v momentě, kdy správa hřbitovů nabídla Vydrův památník k adopci. K získání prostředků pro restaurování památníku využili autoři brožurky vyhlášení peněžní sbírky na internetovém crowdfundingovém portálu. Na sbírku upozornili absol-

venty i současné pracovníky Matematicko-fyzikální a Filozofické fakulty Univerzity Karlovy a v krátké době umožnila shromážděná částka oslovit kameníka a uměleckého kováře. Na Olšanech nyní již rok připomíná důstojný pomník osobnost Stanislava Vydry – „národního buditele, kněze, matematika a rektora pražské univerzity“. Ti, kdož přispěli do sbírky na obnovu pomníku od určité částky, obdrželi v upomínku zde zmiňovanou brožurku. Věříme, že se nejen oni, ale i další čtenáři brožurkou potěší a naleznou v ní i poučení.

Miloš Rotter

**ZDENĚK PŮLPÁN:
ODHAD INFORMACE
Z DAT VÁGNÍ POVAHY**

*Univerzita Pardubice, Dopravní fakulta
Jana Pernera, Pardubice, 2018, 322 stran,
ISBN 978-80-7560-128-5*

Předložená monografie uceleně, přehledně a systematicky popisuje matematické principy získávání a interpretace informací prostřednictvím cílených experimentů, analýz empirických dat či vyhodnocování výstupů z dotazníkových šetření. Kniha představuje druhé rozšířené vydání původní verze publikované nakladatelstvím Academia v roce 2012 a zprostředkovává vhléd do problematiky interpretace dat v humanitních vědách podložený současným matematickým aparátem.

Těžištěm zájmu této monografie jsou empirická měření v různých svých podobách (zde převážně chápaná jako měření analyzující jevy z oblasti humanitních věd: např. pedagogiky, psychologie, sociologie apod.) a jejich vyhodnocování pojaté poměrně široce i s příslušnou interpretační složkou. Všechna tato data jsou

ze své podstaty nedeterministická a navíc mnohdy zatížená subjektivními vlivy. Dalšími typickými složkami těchto dat jsou hrubé či jemné nepřesnosti, principiální stochastičnost či jistá míra vágnosti. Separace, popř. eliminace těchto vlivů není při práci s takovými daty většinou možná, a je tudíž nezbytné vypořádat se s těmito vlivy teoretickými (většinou matematickými) prostředky. Recenzovaný text se tohoto úkolu zhostil skvěle, a to zejména díky erudici autora v dané oblasti, jeho schopnosti vyložit problém formálně korektně a zároveň stravitelně i pro humanitně orientované čtenáře. Vyvážená kombinace poctivě aplikovaných matematických metod s méně formálními prezentačními metodami přispívá k výrazné srozumitelnosti textu, čímž se znatelně rozšiřuje okruh potenciálních čtenářů.

Monografie je rozdělena do čtrnácti částí, přičemž úvod a první tři kapitoly zahrnují zavedení základních pojmů a přehled známých testovacích metod užívaných v humanitních vědách. Další dvě kapitoly rozebírají evaluační postupy pro klasická dotazníková šetření včetně hodnocení míry validity. Následující kapitola představuje rozhodovací metodiky pro testování hypotéz založené na klasickém pravděpodobnostním přístupu, ale také na pokročilém aparátu fuzzy matematiky. V sedmé kapitole autor na praktických příkladech vysvětluje, jak a za jakých podmínek lze kvalitativní zkoumání transformovat do kvantitativních výstupů. Osmá kapitola se zabývá odhadem ztráty informace vynucené restrikcí (např. redukci dimenzionality) prvotní škály do jisté standardizované škály. Interpretací kvantitativních výstupů statistických metod (např. s ohledem na vysokou variabilitu vyhodnocovaných proměnných) se zabývá devátá kapitola. V desáté kapitole jsou matematické modely procesů učení, zapomínání, zapamatování elegantně demon-

strovány na známých analýzách německého psychologa Hermanna Ebbinghause. Následuje kapitola pojednávající o hlavních aspektech spolehlivosti dotazníkových šetření (stabilitě, vnitřní konzistenci a ekvivalenci). Elementární fuzzy regresní modely jsou představeny v kapitole dvanácté. V poslední kapitole se rozebírá praktická použitelnost formulí obsahujících neurčitě údaje. Následují pak dodatky o základních pojmech teorie fuzzy množin a teoretických principech statistických šetření.

Z odborného hlediska představuje kniha přehlednou a rozsáhlou monografii moderních matematických metod po-

užívaných v různých oblastech humanitních oborů při zpracování dat statistické povahy. Kvalita samotného textu je nesporná a reflektuje autorovu schopnost čitelně a přímočaře předávat nabyté znalosti a dovednosti. V textu se tak plně zúročují dovednosti autora získané během jeho dlouholeté pedagogické praxe. Neměl by také být opomenut výrazný aplikační potenciál, kterým rukopis disponuje. Ten je patrný zejména z velkého množství příkladů, na nichž je probírána teorie demonstrována. Díky své formě je kniha přínosná širokému spektru čtenářů.

Milan Krbálek